

Nuori tyttö sodan keskellä

Tytön päiväkirja Tshetsheniasta on ilmeisesti ensimmäinen kirja, jossa pakolaisena Suomeen tullut kuvaa, millaista oli olla lapsena tai nuorena keskellä sotaa.

Polina Zherebtsova on syntynyt 1985 ja aloitti päiväkirjan pitämisen ensimmäinen Tshetshenian sodan alettua alkoi 1995. Se julkaistiin 2011, minkä jälkeen hän sai niin paljon uhkauksia, että pakeni maasta. Vuonna 2013 Zherebtsova sai poliittisen turvapaikan Suomesta.

Lapsuuden päiväkirjamerkinnot ensimmäisestä Tshetshenian sodasta on julkaistu mm. englanniksi ja ranskaksi. Suomeksi on ilmestynyt vuosien 1999-2001 päiväkirja, joka kuvaa toisen Tshetshenian sodan tapahtumia nuoren tytön näkökulmasta.

Muistiinpanot alkavat syyskuulta 1999 toteamuksella, miten tänään meitä pommitettiin vähän. Menen äidin kanssa torille myymään ja autan häntä. Koulussa huhutaan koulun sulkemisesta.

Muutamaa päivää myöhemmin kirjoittaja muistelee isoisäänsä, joka oli toimittaja ja kuoli ensimmäisen Tshetshenian sodan alussa 1994, kun sairaalaa pommitettiin. Isoisän perintönä kodissa on 12 Shakespearen kirjaa.

Tappelin ja sain leivän. Ihmiset ovat tulleet hulluksi, päättyy syyskuu. On varmaankin parempi kuolla heti. Se on vähemmän pelottavaa kuin maata raunioissa ja kuolla tuskallisesti, kirjoittaa Polina lokakuun ensimmäisenä päivänä.

Vuoden lopulla Polina kuvaa sitä, miten kerrostalon ylimmät kerrokset ovat romahtaneet, mutta silti hän asuu perheineen talossa. Makaamme kaikki käytävän lattialla.

Nälkä, kylmä, pelko leimaavat vuotta 2000, mutta 18. helmikuuta Polina pääsee leikkaukseen, jossa hänen jalastaan poistetaan suuri sirpale. Kesällä Polina on taas myymässä torilla äitinsä kanssa ja kuvaa, miten ympärillä olevat naiset leskeytyvät nuorina. Tshetsheniassa avioidutaan varhain, 14-16 –vuotina ja nyt aivan nuoret naiset ovat leskiä. Orpojen lasten joukossa on paljon invalideja. Myös Polina saa kosijan, mutta hän ei halua päätyä lapsivaimoksi.

Vuonna 2001 Polina jaksaa kirjoittaa enää vähän. Hän on sairas ja niin on hänen äitinsäkin. Tammikuussa Polina myy kaiken jäljelle jääneen omaisuuden, astiat ja kirjat saadakseen äidille lääkkeitä. Maaliskuussa koulun opettaja antaa lääkkeitä äitiä varten. Toinen ilon hetki tulee, kun eräs nainen lahjottaa Polinalle oman kuolleen tyttärensä kauniin takin.

Maaliskuun viimeisenä Polinalla on syntymäpäivä: olen kuusitoista ensimmäisten tanssiaisten ikä! Eikö niin kirjoittanut Tolstoi. Asun kaatopaikalla.

Muistiinpanot päättyvät 16. huhtikuuta ja viimeiset sanat ovat: Ei ole rahaa. Mutta ruokaa tekee yhtä mieli.

Polina Zherebtsovan kirja kertoo, miten jokaisen sodan keskelle joutuvan tuntemukset ovat samanlaisia, vaikka erot ympäristössä tai tapahtumien kulussa eroaisivatkin.

Anne Kuorsalo

Polina Zherebtsova: Sodan sirpaleet, tytön päiväkirja Tshetsheniasta. Into 2014.